

JURIDISCHE ASPECTEN BIJ VROEGTIJDIGE ZORGPLANNING

Luc Goutry, ere-voorspreker

Studie-en intervisiemoment VZP, Mechelen 19 april 2022

MAATSCHAPPELIJK REFERENTIEKADER VZP

- toenemende trend naar **zelfbeschikking**
- **voortgang gezondheidszorg** en levensverwachting
- anticiperen op **wilsonbekwaamheid** en afhankelijkheid
- maatschappelijke dynamiek leidt tot **wettelijke regelingen** : *abortus, patiëntenrechten, bewindvoering, euthanasie, privacy, orgaandonatie,...*

VROEGTIJDIGE ZORGPLANNING

- we willen **regie** van eigen leven en zorgplanning voor later **zelf** opnemen
- groeiende tendens om **op voorhand** zaken te regelen, persoonsgebonden en zakelijk , via **wilsbeschikking**
- zorg wordt meer **bespreekbaar** in wederzijds overleg patiënt en zorgverstreker

MIJN BIJDRAGE

- wils(on)bekwaamheid bij meerderjarigen
- onze burger-en mensenrechten
- Juridische bescherming handelingsonbekwaamheid
- patiëntenrechten
- euthanasie
- wilsbeschikking instrument VZP

WILSBEKWAAMHEID

DE RODE DRAAD

BIJ ALLE BESLISSINGEN

VAN ZELFBESCHIKKING EN ZORGPLANNING

WILSBEKWAAMHEID BIJ MEERDERJARIGEN

het vermogen om te beschikken over alle relevante kennis en inzicht, nodig om een normaal leven te leiden, en in staat zijn om de draagwijdte en de gevolgen van handelingen of situaties te kunnen overzien.

WILSONBEKWAAMHEID BIJ MEERDERJARIGEN

volledig ↔ gedeeltelijk

definitief ↔ tijdelijk

aangeboren ↔ verworven

stabiel ↔ evoluerend

WILSONBEKWAAMHEID BIJ MEERDERJARIGEN

- mensen met een **mentale beperking**
- mensen met een **psychiatrische aandoening**
- mensen met **hersentrauma** en coma
- mensen met verwardheid en **dementie**

WILSONBEKWAAMHEID BIJ MEERDERJARIGEN

- **gradaties** in wilsonbekwaamheid : individueel bekijken
- uitgangspunt : wat mensen wél nog **zelf kunnen**
- **maatwerk**-benadering : mensen betrekken bij beslissingen in relatie tot hun begripsvermogen

WILSONBEKWAAMHEID BIJ MEERDERJARIGEN

- **Wils(on)**bekwaamheid = ethisch begrip
- **Handelings(on)**bekwaamheid = juridisch begrip
(on)bekwaam zijn materiële en persoonsgebonden burgerrechterlijke handelingen te stellen
➡ *burgerlijk recht*

ONZE BURGERRECHTEN

° **materiële** of zakelijke burgerrechten

- beheer van gelden en roerende goederen
- beheer van onroerende goederen
- aankopen en verkopen, lenen, beleggen, contracteren, schenken,...

➡ *delegeerbaar bij onbekwaamheid (bewindvoerder goederen)*

° **persoonsgebonden** burgerrechten

- vrije keuze woonplaats, rechterlijke verdediging, **patiëntenrechten**

➡ *delegeerbaar bij onbekwaamheid (bewindvoerder persoon)*

- huwen, scheiden, wettelijke samenwoning, erkenning kinderen, ouderlijk gezag, kiesrecht, **euthanasie**, abortus, orgaandonatie,...

➡ *niet delegeerbaar bij onbekwaamheid*

ONZE MENSENRECHTEN

Europees Verdrag Rechten van de Mens : EVRM

toetssteen voor wetgeving in EU-lidstaten

VN-Conventie voor de Rechten van de Mens

alle mensen zijn gelijkwaardig

mensen met een beperking zijn volwaardige burgers

JURIDISCHE BESCHERMING
BIJ
HANDELINGSONBEKWAAMHEID

BUITENGERECHTELIJKE BESCHERMING

DE ZORGVOLMACHT

- buitengerechtelijke** bescherming handelings**on**bekwaamheid
- volmachtgever moet **wilsbekwaam** zijn bij de opmaak
- volmacht omschrijft wat volmachthouder kan doen(vertrouwen!)
- volmacht kan gebruikt worden bij wil**son**bekwaamheid van volmachtgever (moet in volmacht vermeld !)
- zelf** volmacht opstellen of via **notaris** (nodig voor notariële verrichtingen !)
- kan bij **wilsbekwaamheid** gewijzigd/ingetrokken worden
- moet officieel **geregistreerd** worden(vredegerecht/notaris)
- vrederechter kan altijd “overrulen”

GERECHTELIJKE BESCHERMING

BEWINDVOERING

- gerechtelijke** bescherming bij handelings**on**bekwaamheid
- verzoekschrift aan de **Vrederechter**(elke belanghebbende)
- Vrederechter beoordeelt handelingsbekwaamheid(medisch attest)
- bij vaststelling onbekwaamheid : aanstelling **bewindvoerder**
- bewindvoerder over de **goederen** en/of over de **persoon**
- bij voorkeur **familiale** bewindvoerder
- indien onmogelijk : **professionele** bewindvoerder (advocaat)
- Vrederechter beslist : “**vertegenwoordiging**” of “**bijstand**”
- bewindvoerder legt **jaarlijks verantwoording** af (e-dossier)
- vertrouwenspersoon** mogelijk : als de “go between”

BEWINDVOERING

VREDERECHTER

wat kan persoon zelf?

wat kan persoon **niet** zelf ?

BEWINDVOERDER

goederen en/of persoon

vertegenwoordiging of bijstand

jaarverslag

PATIËNTEN RECHTEN

WET PATIËNTENRECHTEN

- **juridische verhoudingen** patiënten-zorgverstrekkers
- regeling **inzagerecht** dossier door patiënt
- **klachten** : bemiddeling en behandeling (ombud)
- **wettelijke regeling bij wilsonbekwaamheid !**

WET PATIËNTENRECHTEN

- recht op **kwaleitsvolle** zorg
- recht op **vrije keuze** zorgverstreker
- recht op **informatie**
- recht op **toestemming** en **weigering !!**
- recht op **inzage** medisch dossier
- recht op **privacy**
- recht op **klachten**bemiddeling
- recht op **pijn**bestrijding

WET PATIËNTENRECHTEN

wettelijke erkenning toestemming en weigering medische behandeling

-tijdens behandeling : wil van patiënt

-vroegtijdige zorgplanning via wilsbeschikking

- ° patiënt bewust en wilsbekwaam
- ° eigenhandig geschreven of notariële akte
- ° boodschap via beeld- of geluidsopname

-dergelijke wilsuitdrukking is bindend

WET PATIËNTENRECHTEN

➔ bij medische behandelingen wordt de **wilsbekwaamheid** vastgesteld door de **arts** !

wie treedt op bij **wils**onbekwaamheid

- de door patiënt aangeduide **vertegenwoordiger**
- de **bewindvoerder** over de persoon (vrederechter)
- **familieleden** : echtgenoot, partner, meerderjarig kind, ouder, meerderjarige broer of zus,...
- niemand beschikbaar : **arts** na multidisciplinair overleg

WET PATIËNTENRECHTEN

de vertegenwoordiger :

- schriftelijk aangeduid door wilsbekwame patiënt
- gedelegeerd beslissingsrecht
- steeds herroepbaar door wilsbekwame patiënt

Arts kan afwijken van beslissing vertegenwoordiger :
in belang patiënt, na multidisciplinair overleg met
motivering in medisch dossier

➔ wilsbeschikking blijft steeds dominant !

WET PATIËNTERECHTEN

de vertrouwenspersoon :

- schriftelijk aangeduid door wilsbekwame patiënt
- aanduiding opgenomen in medisch dossier
- enkel kennisname van de informatie
- geen beslissingsrecht
- de “*go between*” tussen patiënt en zorgverstrekker
- kan nuttig zijn bij recht op “*niet willen weten*”

PRO MEMORIE: WIE BESLIST OVER WILSBEKWAAMHEID ?

voor **Burgerrechten** goederen en persoon :

➡ **vrederechter** (*tegensprekelijk : beroep mogelijk*)
burgerlijk recht

voor **Medische** behandelingen :

➡ behandelend **arts**
wet patiëntenrechten

PS. *feitelijke onbekwaamheid* ↔ *juridische onbekwaamheid*

EUTHANASIE

WET EUTHANASIE

“Het opzettelijk levensbeëindigend handelen door een ander dan de betrokkene op diens uitdrukkelijk en herhaald verzoek”

- **actieve** levensbeëindiging
- op verzoek van **wilsbekwame** patiënt
- uitsluitend door een **arts**
- zowel terminale als niet-terminale patiënten

WET EUTHANASIE

- ➔ meerderjarig en handelingsbekwaam
- ➔ patiënt moet **zelf** verzoeken :
 - vrijwillig
 - overwogen en herhaald
 - schriftelijk
- ➔ voorwaarden :
 - medisch uitzichtloze toestand
 - aanhoudend ondraaglijk fysiek of psychisch lijden
 - gevolg van ongeneeslijke aandoening

WET EUTHANASIE

Arts moet vooraf :

- patiënt **inlichten** over gezondheidstoestand en levensverwachting
- meerdere keren **overleggen** over duurzaam verzoek
- alle resterende **mogelijkheden** bespreken
- palliatieve zorg** bespreken
- een andere **onafhankelijke arts** raadplegen
- bij niet-terminale patiënt : een **tweede arts** raadplegen

WET EUTHANASIE

de wilsverklaring of wilsbeschikking :

- eigenhandig opgesteld door **wilsbekwame** patiënt
- mede-ondertekend door **2 getuigen**, 1 geen materieel belang
- wilsverklaring sedert 2020 **onbeperkt geldig** en **herroepbaar**

de uitvoering van de wilsbeschikking :

- arts stelt **ongeneeslijke** aandoening vast
- patiënt in **onomkeerbare** toestand van **bewusteloosheid**(coma)
- raadpleging andere **onafhankelijke arts**

WILSBESCHIKKINGEN

BELANGRIJK INSTRUMENT BIJ VZP

WILSBESCHIKKING of WILSVERKLARING

- goederen en persoon : testament / zorgvolmacht
- orgaandonatie : uitdrukkelijke goedkeuring of verzet
- bewindvoering : voor jezelf bewindvoerder voorstellen
ouders kunnen opvolger kiezen
- patiëntenrechten : vroegtijdige zorgplanning
- euthanasie : onomkeerbare coma

- *opstellen bij wilsbekwaamheid*

- *moet steeds eigenhandig opgesteld en is herroepbaar*

- *bindend voor derden*

DANK VOOR JULLIE AANDACHT